

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZAGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postakártyapénztári csekk- és kléring 10,489. szám.

Politika a köz- igazgatásban.

Írta: Józsa Imre.

Örök bűne és szégyene a magyar törvényhozásnak, hogy a törvényeket nem az élethez, nem a viszonyokhoz méri, hanem külföldről importált kaptafára huzza rá.

Következménye pedig az, hogyha a törvény nem fedi az államélet testét, magát a testet nyírálja meg, csak hogy bele-szoríthassa a törvénybe. S ha ennek dacára itt-ott mégis kinyul az élet egy-egy hajtása, az a közönytől el fagy, elszárad, — dudva lesz belőle.

Ezekre az alkotásokra igazán rá illik, hogy okosan van a csizma fejelve, csak félre áll az orra.

Igy válik szükségessé, hogy a fejlődés praessusával haladva, vagy gyökeresen, vagy novellistikusan törvényeinket folyton javítgatjuk.

Ugy vagyunk törvényeinkkel, mint az állommal és valósággal. A törvény annyira fedi az életet, mint az álom a valóságot.

Nálunk a törvény nem orvosság a közélet sebeinek gyógyítására, hanem eszköz a hatalom kezében, melylyel fertőztet és gyilkol a szerint, a mint a magasabb pártpolitikai tekintetek kívánják.

Avagy nem azt látjuk-e, nem ezt érezzük-e egész közigazgatási szervezetünkben?

Van-e egyetlen mocsoktalan tere a közigazgatásnak, hová még nem hatolt be a politika büzös iszapja?

Van-e egyetlen institúciója, mely ethikai tartalommal mentes minden pártpolitikai árnyalattól a közvéleményt, érdekeit megfelelően szolgálja?

Van-e, vagy lehet-e egyetlen tisztviselője, ki tudását jobb érzését és hazafiui meggyőződését, egy egész ember akaratát egyedül és kizárólag a közérdek szempontjából gyakorolhatja és mérlegelheti?

Nincs. És nem is lehet; mert nálunk nem a közigazgatás vezet a politikát, hanem a politika vezeti a közigazgatást; az a politika, mely a mindenkori pártérdekek diadalában keresi és találja meg utilitását.

Nálunk a közigazgatás egyszerűen slegje, uszálya a politikának, mely söpör, s ha kell eltakar mindent, a mi nem egyezik érdekével, irányzatával és céljaival.

Megbénítója s nem ritkán megölője az önkormányzati szervezeteknek, s e szervezetek kebelében a tisztviselői hatáskör független megnyilatkozásának és vezetésének akár a vármegyei, akár a városi vagy községi közigazgatásban egyaránt.

Ezért van az, hogy nálunk a közigazgatás az önkormányzat védőbástyái között elposványosodott, s nem tudta megtalálni, de ha olykor-olykor nagy ritkán történelmi pillanatokban egy percre meg is találta igazi hivatását, nem tudott, nem volt ideje feladatának élni, mert a politika polip karjaival feladattól messzi elragadta. Így született meg magában az önkormányzat kebelében a nagy eszméknek, ideáknak, törvénynek, jognak és igazságnak élő közigazgatási iskola helyett az a politikai iskola, mely életet adott a mindenhez értő és mindenre kapható ugynevezett „politikai fene gyerekek”-nek, kiknek előbb a hazug jelszavakkal hosszú ideig uralkodott szabadelvű, jelenleg pedig a vesztegetések jegyében született, címében is hamis nemzeti munkapárti kormányzásának égisze alatt a nemzet életének vezetésében döntő szerep jutott.

Ilyen auspiciumok között aztán ne azon csodálkozzunk, hogy a magyar közigazgatás némelyek szerintrossz és „ázsiai” hanem azon, hogy miként lehetne más, mint a milyen a mindenkori kormányok képére és hasonlatosságára teremtet.

Azt mondják sokan, hogy az utak jó vagy rossz karban tartása fokmérője magának a közigazgatásnak is. Ha ez igaz, akkor sokkal jogosultabb annak a konzekvenciának levonata, hogy a közigazgatási viszonyok s egyáltalán az egész közigazgatás állapota, hü tükre s egyuttal signaturája is az egész és általános kormányzási politikának.

Ezen általános igazságból kiindulva, mikor látjuk azt, hogy a közigazgatás egyszerű korteszkeze a politikának, mikor azt, hogy a közigazgatási tisztviselő az önkormányzat mesgvején meszi tul politikai szolgálatban keresi és szerzi meg boldogulásának feltételeit, mikor tudjuk azt is, hogy a mai kormány nem a nemzeti akarat szabad megnyilatkozásának, hanem a különben gyenge közigazgatás erőszakosságának köszönheti hatalmi pozícióját: vajjon várhatjuk-e éppen ettől a kormánytól, hogy függetlenné, nem-

zetivé, erőssé és öntudatossá tegye azt a közigazgatást, melynek szolgálatai számára oly sok gyümölcsöt termének?

Vajjon várhatjuk-e, hogy az oly sokat emlegetett nagy reformmal a közigazgatást vissza adja eredeti rendeltetésének?

Nem! Es százszor nem; mert a ki a politika mocsarában született, annak a mocsárláz élet feltétele.

A kormánynak pedig élet feltétele, hogy a politika a közigazgatásban tovább hömpölyögjön.

Egy újabb Világos.

Aligha ismerünk az újabbkori magyar történetben korszakot, a melyben akkora lett volna az általános depresszió, mint a mostaniban. Mintha teljesen kihalt volna a nemzet közszelleme. Üresség, sivárság, eszménélküliség lépte el a közéletet. Olyba tűnik elő a nemzet, mintha életének semmi célja nem volna többé. A politika szünete ezt a kétségbeesztő ürességet egymagában meg nem magyarázza, hiszen egy nemzetnek szellemi élete nem szünetelhet azért, mivel a politika szünetel. Nem szünetelhet meg akkor sem, ha a nemzet azokat a célokat, a melyeket egy bizonyos időben maga elé tűzött, mind elérte volna. A nemzeti élet oly gazdag és sokoldalú, hogy teljes kielégülést sohasem ismer; a kielégített törekvéseket, a megoldott problémákat nyomom követik az újak, a ki nem elégitettek, a meg nem oldottak. Csakis így lehet a nemzet haladása folytonos és szakadatlan.

De hol van a magyar nemzet ettől az állapottól! A közélet tele van megoldatlan problémákkal, a nemzet lelke csak kielégítetlen törekvéseket ismer és lát maga előtt. Nem lehet hát a mostani siri csöndet azzal magyarázni, hogy most már minden jól van, minden rendbe jött, a nemzetnek nem lehet mitsem akarnia, nincs már mit elérnie. Így hát önkéntelenül is az a másik magyarázat nyomul erőszakkal előtérbe, hogy a nemzet elvesztette a reményét arra, hogy törekvéseit megvalósíthassa és nemzeti létének nagy problémáját a maga céljai szerint megoldhassa. Ha ez így van, akkor az a politikai átalakulás, a mely ennek az évnek június havában ment végbe Magyarországon, olyan katasztrófa számba megy, a melynél nagyobb csak azon a napon érte hazánkat, a melynek augusztus 13-án, a világosi fegyverletétel napján ültük hatvanegyedik évfordulóját.

Ilyen hangon írnak otthon a függetlenségi elvek szolgálatában álló magyar újságok, ilyenek látják a magyar nemzet jelenjét, szomorú jövőjét.

Igazuk van. Mi is szomorunk, látjuk hazánk jövőjét. De nem csodálkozunk a mai helyzeten, nem csodálkozunk pedig azért, mert a magyarországi sajtó kevés kivétellel mindig csak a hatalom árnyékában szeret meghúzódni és a maga, nem pedig az ország érdekét tartja szem előtt.

Hogyis csodálkozhatnánk, a mikor egy tekintélyes budapesti lap, a mely egész a közelmúltig a fajmagyar álláspontot képviselte és hűségesen követte a koalíció zászlaját, a munkapárti győzelem után hirtelen köpenyvet változtat és olyan elvek mellett kardoskodik, a melyek gátat vetnek a nemzetek modern fejlődésének, haladásának, boldogulásának.

Csalóka ábrándnak nevezi például a Budapesti Hirlap azt a hitet, hogy a választójog kiterjesztése hasznára válhat az országnak. A proletároknak tovább kell szünetelni, tovább kell nekik az igát huzni minden jog nélkül, mert ha adunk is neki jogokat, nem tudnak velük élni, nem tudnak sorsukon javítani.

Ilyen eszméket hirdet a köpenyforgató hazai sajtó. Pedig csak jönne ide Amerikába és figyelne meg, hogy milyen okosan tud az a magyar származású amerikai állampolgár a szavazati jogával élni, pedig itt Amerikában még csak nem is az a célja, hogy a sorsán javítson, mert hisz elég jó sorsa van.

Nem csodálkozunk a tespedesen, nem csodálkozunk, hogy a magyar nemzet egy újabb Világos elé érkezett, hogy a magyar nép elvesztette minden reményességét és hogy a milliónyi proletárok sóvárogva néznek Amerika felé, a hol nemesak az amerikai, de a magyar is boldogul.

Nem így kéne ennek lenni. Nem lenne olyan szomorú a jelen, olyan kevés reménnyel kecsegtető a jövő, ha Magyarországon a sajtó ugy tenné meg kötelességét, mint azt 1848-ban tette.

Csodákat lehet művelni a meghajlíthatatlan sajtóval. Országokat függetlenné, népeket boldoggá lehet tenni, ha azt a sajtó úgy akarja. Ezen fordul meg Magyarországsorsá. Ha a magyar sajtó megfujja a harci riadót, mint egykor Jerikó falai úgy dőlnek össze az ósdi hagyományok nemzetölő düledező bástyái és a romokon felépül az új, a boldog, a független Magyarország.

— **A zsidó ujoncok bevonulása.**
Az izraelita országos iroda, tekintettel arra, hogy az idén a zsidó ünnepek okt. 4. és 5. napjára esnek, kérte a honvédelmi minisztert, hogy a zsidó ujoncok számára későbbi bevonulási időt határozzon meg. A honvédelmi miniszter most értesítette az iradát, hogy a közös hadseregbeli zsidó ujoncoknak csak október 7-én, a zsidó honvédujoncoknak pedig okt. 6-án kell bevonulniuk. Végül közölte a miniszter, hogy a zsidó vallásu ujoncoknak október 13-án a szolgálat alól való fölmentése érdekében benyújtott kérelmet áttette a közös hadügyminiszterhez.

Méhészet.

Teendők kezdő méhészek számára.

Hiába vártuk nap-nap után a méhészetre nézve az idő jobbulását, egyformán kitartott a kellemetlen időjárás. Itt az ősz, tovább nincs mit várunk, vége a gyűjtésnek. A virágok le vannak tarolva, s a mi még itt-ott egy-egy őszi virág mutatkozik, abból számba vehető hordásra nem számíthatunk. A betelelés ideje bekövetkezett, a melyet e hónapban mulhatatlanul el kell végezni, hogy az átvizsgálás alkalmával esett réseket még kijavíthassák. Miből áll a betelelés? A méhek alapos átvizsgálásából és a mutatkozó hiányok pótlásából.

Most jelenleg nagyobb gondot kell fordítanunk az átvizsgálásra, mint jó hordásu évben. Nem elég, hogy az ablaknál egy két keretet levezünk és elég méhet és mézet találunk, történhetik, hogy még egy pár keret kivétele után beljebb teljesen üres keretek vannak méh nélkül. Az ilyen kaptárból az összes keretet kiszedjük és a homlokfalhoz 1—2 himpos s következőleg a felső sorba teljesen befedett mézes, az alsó sorban pedig kevésbé mézes kereteket teszünk annyit, a mennyi a méhcsalád népességének megfelel. A ki méheire gondot fordít, annak most anya dolgában vizsgálni való teendője nincsen. A gyenge törzseket mulhatatlanul egyesíteni kell, és az egyesítést lehetőleg minden tekintetbe úgy kell végezni, hogy sikerrel járjon. Az egyesítendő törzsek közül a fiatalabb és jobb tulajdonsággal bíró anyát kell meghagyni, a két törzs építményét pedig úgy rendezni, a mint a szükség kívánja. Kezdő méhészek ezen műveletet legjobban megtanulhatják maguktól a méhektől. Ha egy jó népes törzset kiszedünk, a mely a felső keretsort mézzel teljesen megtöltötte és azt le is fedelezték, a fiasítás az alsó keretsoron van. Az ilyen berendezés úgy van, a hogy a méhek élete megkívánja, mert a méhek berende-

zéséhez még nincs olyan mester, mint maguk a méhek.

A mikor pedig a méhésznek kell, hogy berendezze, a lehetőleg mindig ahhoz hasonlóan kell berendezni a kaptárakat a betelelésre.

Kezdő méhészek, a kik még járattalanok a méhészetbe, okosan cselekszenek, ha elmennek gyakorlott méhészhez, a hol gyakorlatilag eljáratják a betelelés körüli teendőket. Én bárkinek, a ki hozzám elfárad, készséggel díjmentesen megmutatom a méhek helyes betelelését.

Lehetőleg a méhek etetését mellőzni kell, mert az olyan méhek különösen kezdőknél nagyon hajlandók a rablásra. Etetésre cukrot egyáltalán nem ajánlok. A kik pedi kénytelenek etetni, mindig pergetett mézet etessenek. Ha a mézet kénytelenek venni, csakis megbízható helyről szerzzék be. Az etetés nagyobb adagokba történjék és megszakítás nélkül mindaddig, a míg a szükség kívánja, illetve a míg a hiány pótolva lesz. Azonban etetni csakis e hónapban ajánlatos, hogy a feletetett mézet még lefedhessék, mert a fedetlen méz a tél folyamán megérjed és ez által a méhek egészsége veszélyeztetve van, sőt még el is pusztulnak. Az etetést csak este későn kell eszközölni és korán reggel eltávolíttatni az etető edényeket.

A tapasztaltan szalmakások, ha 7—10 kiló súlyosak, azok minden segítség nélkül kitelelnek, csak tavasszal kell egy kis gondot fordítani rájuk.

A méhek a rablásra ezután hajlandók s még annál inkább, miután szükségét érznek, kerülni kell minden olyan dolgot, a mi a méheket rablásra ingerli. Mézes kasokat és mézes kereteket a méheknek kitisztítás végett a szabadba tenni nem szabad, mézet a méhesbe elcsepegtetni, a kaptár falain repedéseket megtörni. 8 órán túl a nyílt méhesben a méhek építményét kiszedni nem tanácsos, mert ezek a méheket rablásra ingerlik. Ha pedig a rablás

kitört, különösen kezdőknek, nehéz megakadályozni.

Székelyszombor, 1910. szept. 10.

Ambrus András,
méhész.

Gyermekgyilkos

„gyógyszerek.”

Évekkel ezelőtt, a „soothing sirup”-ok, csillapító gyógyszerek készítői aligha ismerték kotyvalékaik halálos természetét.

Az orvosi tudomány néhány évvel ezelőtt nem állapította meg ama szerek nagy részének rettenetes hatását, melyeket úgy gyermekek, mint felnőttek betegségei ellen orvossággént ajánlott.

Anyák nem gondolták, hogy a halál magvát ültették el gyermekeikben, midőn orvosságnak vélt kotyvalékkal tömték őket.

A dadák s ápolónők nem tudták, hogy erkölcsileg gyilkosság bűnébe esnek, mikor a gondjaikra bizott síró babákkal titokban holmi sirupokat etettek.

Lapkiadók nem is álmodták, hogy gyermekgyilkosság részesei voltak, midőn hirdették lapjaikban a mérges alkatrészeket tartalmazó kotyvalékokat.

De most minden megváltozott.

Az Egyesült Államok kormányának szolgálatában levő tudósok és vegyészek hivatalosan gyermekgyilkoló szereknek minősítettek számos készítményt, melyeket Amerikaszerte gyógyszerekként árusítanak. Ime elsoroljuk ezeket az angol lapokban nagyban hirdetett méregtartalmu „gyógyszereket”:

„Mrs. Winslow's Soothing Syrup”; „Children's Comfort”;

„Dr. Tabey's Pepsin Anodyne Compound”. Ezek morphine sulphate-t tartalmaznak.

„Dr. Fahrney's Theeting Syrup” morphine és cloroform tartalommal.

„Dr. Fowler's Strawberry and Peppermint Mixture”, melyben morphia van.

„Dr. Groves Anodyne for Infants” szintén morphine sulphate tartalmu.

„Hooper's Anodyne, The Infants Friend” morphine hydrochloride tartalommal.

„Jadway's Elixir for Infants”, melyben codein van.

„Dr. James Sooting Syrup”, mely heroinot tartalmaz.

„Krepp's Baby's Friend”. Ez is morphine pulphate tartalmu.

„Dr. Miller's Anodyne for Babies” melyben morphine sulphate és chloral hydrate méreg van.

„Dr. Moffett's Teething Teething Powders”, melyben porrá tört opium van.

Végül „Victor Infant Relief”, mely cloroform és connabia indica-t tartalmaz.

Ha valamely anya véletlenül épen az itt elsorolt „gyógyszerek” egyikével etelné gyermekét, öntse ki azt a kotyvalékot, ha sir, szenved is a kised. Minél jobban szenved, minél nagyobb az adag, melyet mi rossza sem gondolva, a gyermeknek adtunk — annál biztosabban gyilkoltuk meg vele a gyermeket. De ha felhagyunk e kotyvalékkal rövid idő múlva kiveveri a kisedet, mit a mérge ártott neki és a természet helyre pótolja azt a kárt, melyet mi okoztunk a gyermeknek.

(Cleveland Press.)

HIREK.

ŐSZI TÜCSÖK DALA.

Irtá: ZEMPLÉNI ÁRPÁD.

Öreg bükkfa oldalához dülök,
Nincsen bandám, magam hegedülök.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

Őszi rózsá, őszi nóta járja,
Boldog paraszt! vele gyűjt a párja.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

Rozskalások zizegnek a szélben,
Majd megfagytam tegnapelőtt délen.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér.
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

T á r c a.

Az örökség.

Irtá: Verő Endre.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.

A vidéki élet sehol olyan álmosnak, olyan egyhangúnak nem tűnik fel, mint abban az egyszerű, tiszta kis mezővároskában, ahol történetünk lejátsszódik. A kis házacska tökéletesen egyformák s szinte hihetetlennek látszik, hogy élő teremtségek laknának benne. Leginkább visszavonultan élő nyugdíjasok lakói, kik már az élet hívságos örömeiről régen lemondtak s most viharvert tagokkal igyekeznek a pihenésben gyönyöröztetni, egyebet az elkoptatott élet ugysem hagyott rájuk. A házacska körül kert van s kertben a csendes öregek szemlélhetők, amint egyet-mást tesznek-vesznek, saját művelte kicsiny földcskéjükön.

Az egyik ház ablakában egy fiatal leány ül. Vagy husz esztendősen lehet. Hogy szép is legyen, ahhoz egy kis boldogság hiányzott neki... vagy egy kis büszkeség. De ezen gyengéd, szőke arcokon, ezen a kecsesen gömbölyödő vállon minden eltörült a létnek rájuk nehezede árnyéka. Ez

a kedves gyermek az élet urcájának nem a napos oldalán született. Elgondolkozva tartott a kezében egy levelet, tekintete bele veszett a derűs napfénybe. Egyszerre összerezzen, mert az ajtón kopogtattak. Bizalmasan anélkül, hogy a szabadot megvárná, lépett be a szobába az öreg cseléd. Feszült figyelemmel fordult a fiatal leány tekintete a kezében levő levélről erre az aszszonyra, akinek durva paraszt vonásai, akinek simán hátrafésült fekete hajában a fehér főkötő alatt ezüstös szálak huzódtak, a kinek a keze tanuskodott arról, hogy hajdan mezei munkát végzett.

Amig Aliz — így hívták a fiatal leányt — elgondolkozva nézte a cselédet, ez így kiáltott fel:

— Oh, kisasszony, önmaga megvetette az ágyát?

— S miért re tettem volna, Gerőné? Otthon is így szoktam.

— Az nem mindegy. Itt a kisasszony vendég, a mostoha nagynénjénél üdülésre, mulatságra van meghíva. Itt Aliz kisasszony, egy kicsit elkel kényeztetnie magát... A mig így beszélt Gerőné, fel és alá járt a szobában, keresett valami kis port, a mit letörölhessen, valami félretolt

butordarabot, amit helyre igazíthasson.

— Meg kell bocsátania kisasszony, ha úgy beszélek, mintha a ház az enyém is lenne. De hiszen régen vagyok már itt az urnőmnél, ő szoktatott hozzá a bizalmaskodáshoz. Remélem nem sértem meg ezzel a kisasszonyt.

Aliz megrázta a fejét. — Igazán nem érdemes nekem itt motorkálni — mondta a cseléd, — hiszen mindent úgy rendbe hozott, mint egy angyal. Holnap iparkodni fogok, hogy korábban jöjjelek, de szegény urnőm felöltöztetése mindig olyan sokáig tart, mert maga nem képes... Nem az én kötelességem volna korán menni, — mondta Aliz, csaknem szomorú komolysággal, nem az én kötelességem volna-e béna nénemet ápolni, a mikor itt vagyok a közelében?

Gerőné, meglepetve ettől a keserűségtől, a mi ebben a mondatban volt, odaállt egészen Alize elé és csipőre tévé a kezét, jólelkűen nevetett.

— Hát e miatt bántódik kisasszony? E miatt ugyan ne szerezzen magának egy rossz percet sem. Önnek az a kötelessége, hogy olyan

kedves legyen, mint a milyen én és a szegény nagynénje házába napsugarat hozzon, hangosan felolvasson neki, szóval megtegye mindazt, a mire én, együgyű vén teremtsésképes nem vagyok, De a mi különben a munkát s az ápolást illeti, amire olyan betegnek van szüksége, aki évek óta béna, ahhoz az ilyen finom kisasszony nem is ért. Az inkább hozzá illik az olyan vén cselédhez, mint a milyen én vagyok! Azután kell ahhoz keménység is. A kisasszony vigasztalgatná, sirna akkor is, amikor nem kell, nagyon is lágy lenne. Nem, nem, maradjon csak a dolog úgy, ahogy most van! Nem, nem. Most megyek, hogy elkészítek asszonyomnak a csokoládét, de ön fogja neki bevinni Aliz kisasszony. Ez étvágyat fog neki csinálni, hiszen önt annyira szereti.

A mikor Gerőné elment, Aliz megint kezébe vette anyja levelét, újból végig olvasta. Néhány hely sokáig fogva tartotta tekintetét.

Az apád és én nem vagyunk hasonlók, mint ahogy az okosság parancsolja, hacsak jövőt, egy kis hozományt biztosíthatunk neked. Tehát arra kell emlékeztetnünk gyermeken, hogy miért küldünk el nagy

Dzsimmu ucsce, meg is fagytam
[volna.
Egy pohár bort ha nem kaptam
[volna.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

Hideg harmat folydogál a cser-tőn,
Búsán kiállt a szarvas az erdőn.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

Borus szavat tehetném bár én el,
Bibor erdők brokát levelével.
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél.

Lenne télen auralító elmék:
Mily szép volt az őszi tájék nemrég!
Gyűjts, gyűjts! hull a dér,
Gyűjts, gyűjts! jön a tél

— **Ha' a özás.** Részvétel közöljük a következő gyászjelentést: Alólírottak a szív legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy a hű férj, szerető gondos édes apa, nagypapa, rokon és jó barát Mészáros Lajos folyó év szeptember 13-án d. u. 4 órakor életének 63-ik, boldog házasságának 38-ik évében hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Egy valósággi küzdő család apának lelke szállt mennybe, mert tiszta hite és jelleme a multba örködni fog úgy a gyermekei, mint azok fölött, akik ismerték. E leírhatatlan fájdalomban Krisztusnak szava jut eszünkbe, hogy: „Ő már megharcolta ama nemes harcot“, hitét megtartotta, az Isten és családjának élt. Feledhetetlen emléket őrizni fogja bánatos szívünknek soha ki nem alvó szeretete. Drága halottunk hűlt tetemét folyó hó 15-én d. u. 4 ó. akor fogjuk Bem-utca 3. sz. házából a ref. egyház szertartása szerint a helybeli ref. sirkerbe örök nyugalomra elhelyezni. Nyugodjék csendesesen, béke lengjen porai felett.

— **Csak egy virágszálat.** A József kir. herceg szanatórium egyesület jelige alatt évek óta november 1-én azzal a kéressel fordult a társadalomhoz, hogy halottak napján egy szál virággal kevesebbet kössenek a

szeretetteiknek szánt koszoruba és ennek az egy szál virágnak az árát ajánlják föl a szegény tüdőbajosok részére. Ebben az évben az egyesület a nyilvános könyöradomány gyűjtése körül a közigazgatási hatóság önkéntes segítségét is igénybe óhajtja venni és ezért azzal a kérelemmel fordult a belügyminiszterhez, hogy népmentő vállalkozásának sikere érdekében a tüdőbajosok ügyét a törvényhatóságok figyelmébe ajánlja. A belügyminiszter most körrendeletet intézett az összes törvényhatóságokhoz és felhívja őket, hogy az egyesületet a legmesszebb menő támogatásban részesítsék.

— **Elvi határozat a munkásbiztosítás dolgában.** A közigazgatási bíróság rendkívül fontos és úgy a munkaadókat, mint pedig a munkásokat, közeli érdeklő munkásbiztosítási ügyben hozott elvi határozatot. Eszerint a közigazgatási bíróság kimondta, hogy a biztosításra kötelezett egyén már a biztosításra kötelező foglalkozásba való lépése pusztán tényleg által biztosítottnak tekintendő, akár bejelentette őt a munkaadó a munkásbiztosító pénztárba, akár nem. Kimondta a közigazgatási bíróság egyben azt is, hogy a pénztárnak a kórházi ápolási költségek viselése tekintetében fennálló kötelezettsége független attól, hogy a bejelentést elmulasztó munkaadóval szemben a pénztár az 1907. évi XIX. törvény-cikkben megadott visszkéreseti jogát érvényesíteni tudja-e vagy nem. A közigazgatási bíróság ezen fontos elvi határozatára egy konkrét eset szolgáltatott okot, amidőn egy téglavető aki biztosítási kötelezettség alá esett, munkába lépett egy téglavető-mesterhez, a munkaadó azonban törvényellenesen nem jelentette be a kerületi munkásbiztosító pénztárnál. A közigazgatási bíróság véleménye szerint az alkalmazott a munkabérlés ténye által igényjogosult tagjává lett a pénztárnak, úgy, hogy midőn megbetegedett és kórházba került, a 14 napi ápolási díj megfizetésére a közigazgatási hatóság a kerületi munkásbiztosító pénztárt kö-

telezte, tekintet nélkül arra, hogy visszkéreseti jogát érvényesíteni tudja-e vagy nem, a bejelentést elmulasztó munkaadóval szemben. A közigazgatási bíróság véleménye szerinti ugyanis a munkásbiztosítási törvénynek éppen azon intenciója, hogy a biztosításra kötelezetteknek tagsági jogát és ebből kifolyólag a betegséglegelyezésekre való igényét függetlenné tegye, két, teljesen befolyásuk, sőt a legtöbb esetben még tudomásuk körén is kívül eső körülményről, t. i. attól, hogy először eleget tesz-e a munkaadó bejelentési kötelezettségének és másodsor az illető munkaadó fizetéseképes-e. Ezen indokoknál fogva a közigazgatási bíróság a panaszt elutasította.

— **Kolozsvár — az öreg honvédekért.** Kolozsváron mozgalom indult meg a 48-as honvédek és özvegyei felségelyezésének ügyében. Óváry Elemér dr. városi tisztifőügyész kezdeményezésére eddig 89 bizottsági tag irta alá az indítványt, mely azt célozza, hogy a kolozsvári 48-49-es honvédek és azok özvegyei mostani nyomorúságos helyzetükből kissé jobb viszonyok közé jussanak. Kolozsvárt 29 honvéd él még és 15 honvéd özvegye. Az indítvány szerint a honvédek 40, az özvegyek havi 20 korona segélyt kapjanak Kolozsvár városától és ez a felemelt segély október 1-én kezdődjék és mondassék ki, hogy az felebezésre való tekintet nélkül, a belügyminisztérium jóváhagyását be nem várva, hajtassék végre. Egyszersmind a város írjon fel a képviselőházhoz és a társ-törvényhatóságokhoz szólítsa fel hasonló eljárásra.

Nyilt-tér.*

A következő sorok közzétételére kértünk föl: A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség templomában levő Chioflek testvérek által készített új és modern berendezésű orgonánkról meggyeszerzte nagyított és a valóságnak meg nem felelő tulzott

*) Ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerk.

hírek keltek szárnya. Hogy ezen nem minden célzat nélkül terjesztett hírek mennyire alaptalanok voltak, mutatja az, hogy a Chioflek cég egyik képviselője f. hó 13-án délelőtt alig 2 órai munka után az orgonát teljesen rendbe hozta. Az új orgona most már kitűnően szolgálja célját s nevezett cégnek is mindenben becsületére válik.

Az egyházközség nevében:

Bölöny Vilmos
lelkész.

Nyilatkozat

Somogyoni róm. kath. egyház részére Chioflek testvérek nagyon jutányos áron s a jelenkor kívánalmainak tökéletesen megfelelő négy változatú új orgonát készítettek, amelynek tiszta intonálása, hangolása és gépezete minden irányában kiváló teljességéről meggyőződve: nevezett céget nyugodt lelkiismerettel bensőségével bárhová melegen ajánlom.

Somogyon, 1910. szeptember 7.

Végler Gyula s. k.
nyug. zenetanár.

Pálmay József ur dühbe gurult a miatt, hogy könyvének egy kis részére észrevételt tettem és a tisztességgel megegyeztetetőknek véli, a tárgytól eltérve ferdíteni, piszkolódni, azt irván magán levélben is, hogy könyvét országos arcátlansággal is védeni fogja, 17 sajtópere volt már stb.

Az augusztus 20-án megjelent formadvényére beküldött soraim maig sem adatván közre, most ily uton adom értésére, hogy állításaimet fenn tartom és fogadást ajánlok. Ha hiteles adatokkal képes igazolni könyvének általam kifogásolt tartalmát, neki van igaza s ez esetben raktáron levő összes könyveit megveszem — mert panaszolja, hogy én nem pártoltam, — de ellenkező esetben nekem van igazam s ez esetben fizessen ő a nyomdász segélyegyletnek csupán 100 koronát. A fogadás egyenlőtlen s ha van benne tisztességérzet elfogadja. Szováta, 1910. szept. 10.

Gagyí Samu.

nénédhez, nem mi vagyunk-e csupán csak a családja? Valóságos botrány volna, ha a leányunknak idegeneknél kellene dolgozni, míg kis vagyona valakinek másnak jut. Egy kitanult cselédnek, a ki tudja a módját, hogyan kell nélkülözhetetlené tenni magát, s aki szinte az egyetlen urává lett a háznak. Milyen ez az asszony? Nem irsz róla semmit. Csakugyan olyan rossz parasztasszony, mint ahogy nekünk leirtak. Képes lesz-e vele felvenni a harcot, te szelid galamb te? Tudja-e nénéd, hogy a mögött az asszony mögött nagyon furcsa kis rokonság leskelődik, több semmirekélő, mint szorgalmas munkás. Ezek mind a nénéd örökségére várnak. Ügyes légy gyermekem. Hódítsd meg a nényt. Különben bele kell nyugodnod abba, hogy letegy a vizsgálatot, nevelőnő légy s lemondj minden reménységről, hogy valaha férjhez mehess...

— Itt a csokoládé Aliz kisasszony. Az ezüst tálcán ott illatozott a csészébe a finom aromatikussá ital, mellette aranyárga zsemlyécskék heverték. Ha már elkészítette Geróné, vigye be is maga!

— Dehogyan viszem, sokkal jobban

fog izleni neki, ha az ön kezecskéjéből kapja.

— Mondja Geróné... Mit parancsol Aliz kisasszony.

— Igaz az, hogy magának szegény rokonai vannak falun, a kike segít? Az asszony jólelkű vörös arca, már nem lehetett vörösebb, csak a szeme vörösödött ki s megnevésedett.

— Edes Istenem, igen... A szüleimet, akik már nem tudnak dolgozni, míg a kicsikéket, a meghalt testvérem fiait, akik még nem értenek a munkához. Adja ide a csokoládét, majd beviszem a nénémnek. A szomszéd szobában halovány, mosolygó asszony ült nagy karosszékekben, a lába puha sálókba volt takarva.

Aliz... gyere csak... nézd, hogy cívakodik Cézár, meg Pompéjus!

A két kutya ott birkozott a földön.

Ugy-e — kiállt fel a békás asszony, — ez az élet képmása!

Mondhatom neked, hogy nem sajnálom, hogy nincs már részem benne.

S az asszony őszintén beszélt. A tagjai merevsége hatással volt gondolataira is. Csak úgy tudta elképzelni, az újból való részvételét az

emberek küzdelmében, hogy neki akkor is tépettek, roncoltak az idegei, nem pedig egészséges szervezettel s ez a gondolat megijeszti. Kis házának büszkesége, az öreg Geróné ragaszkodása, a kutyái, ez az a forma, a melyet számára a szerencse ölt, mióta a tagjai megbénultak.

Néném, levelet kaptam az anyámtól. Nos, kicsikém és mit ír?

Haza hívna, — mondta Aliz kissé reszkető hangon, hiszen tudod, vizsgálatokat kell tennem...

Ne keress kifogásokat! Fiatal leány csakhamar ráun a beteg nénjével való unalmas életre!

S a néni bosszusnak látszott, de nem szomorúnak.

Tudod, kicsike... Annál rosszabb neked... az én életemből már nincs sok hátra, később nem bántad volna meg, ha elszenvetél volna mellettem egy kis unalmat.

Unalmat! Az álmadozó Aliz nem unta magát a hallgatás házában. Ellenkezően, a létért való küzdelemtől félt. De inkább felveszi tiszszert azt a küzdelmet, mint...

Ahogy akarod... egész a mult hónapig megvoltam nélküled, majd, megpróbálom tovább is, úgy-e jó Gerónéni!

Az öreg cseléd éppen belepett, a becsületes meglepődés káltsát hallatta,

A kisasszony elhagy bennünket?... Nem tudtam elég kényelmet szerezni neki!

Oh nem, sok hálával tartozom önnek Geróné többel mint csak sejtje!

S úgy volt gazdagon utazott el a gyengéd érzésű leány, gazdagabban mint a minő lett volna a sovárgott örökség által, melyet meghagyott azoknak, a kiknek ugylátszik több igényük volt rá. A kincs, melyet fedezett benne magában pihent. Energia, becsület, méltóság, bátorság.

Olyan vagy mintha örököltél volna! kiáltott fel az anyja a mikor hazatért.

A látszat csal, — felelte Aliz mosolyogva, de légy nyugodt anyám valamit hoztam magammal abból a csendes házból. Ismerem most már az öreget, amit a bátor cselekvés okoz, — nem félek többé az élettől.

Szenkovits János Utódánál

SZÉKELYUDVARHELYT
KÉSZEN

Férfi és fiu ruhák
Fehérneműek
Felöltők

Kosztümök
Blousok
Cipők és kalapok

óriási választékban és legutányo-
sabbban kaphatók.

Magyar Könyvviteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvviteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Karpáti Béla és Trautmann Henrik. Társszerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Meszáros-u. 27. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhiv.

B O R!

Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi bornagykeres-
kedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Új versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Kis emberek. Elbeszélések. Valtér Ernő kiadása. Budapest, 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fél iv; ára füzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda, 1906

Bosszú. Osztály hősinek. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősének. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Bélyegzők

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári ár mellett szállíttatnak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Névjegyek
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések,
ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
kák izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos üzetre berendezett
könyvnyomdát és könyv-
kötő-intézetet Székely-
udvarhelyt, Kossuth-utca
31. sz. alatt.

Videki megrendelése-
ket azonnal elintézt.

Hirdetések

felvételnek a
"Székely-Udvarhely"
kiadóhivatalában

Figyelmeztetés!

A Schicht
szarvasszappant

valódi csakis a

Schicht

névvel és a „szarvas” véd-
jeggyel!

ÉLET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-
mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl
vérhas, mindenféle himlő és vörheny
orban, bujakór, szamárhurut, agy-
tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bél-
gyulladás, vese-, máj-, lép-, hólyag,
bajok, skrofula, közsvény, csúsz, nya-
valyatorés, aranyér, gutaütés, nehéz
sebesülések, vérszegénység, vízkór-
ság, szárazbetegség (tuberkulózis-
torok- vagy mandlagyulladás, gyo-
morkatarus, örülés stb. ellen. Irta:

DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E.
— tekintélyes orvosok ajánlatára —
népkönyvtárai részére 100 példányt
elfogadott. Ára 3 korona. Kapható:
Betegh Pál könyvkiadóhiv. Szé-
kelyudvarhelyt és valamennyi könyv-
kereskedésben.

1848 eredeti anrcia angol, f
és amerikai toalett-
modelt közöl a BU-
DAPESTI BAZÁR egy évfolyamá-
ban. Előfizetési ára: **negyedévre
2 korona.** Ingyen mutatvány szá-
mot küld a „BUDAPESTI BAZÁR”
kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u.
22. (Budapesti Bazár-ház.)

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap,
Udvarhely megye legelterjedtebb
közönsége. Megjelenik hetenkint
2 szor. Előfizetési ára fél évre
5 K. Elterjedtségénél fogva hir-
detésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül
közönséges és finom, szines és virágos leveledpapirok és borítékok,
levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel
levélpapirosok stb. Nagy választék tájképes
virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

BETEGH PÁL

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, su-
lyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok,
vonalzott és rovatos papirok,
rajzpapirok, írógeppapirok, cso-
magoló és selyempapirok, má-
solópapirok, itató-papirok, szűrő-
papirok, torta- és befőző papi-
rok, könyvkötő papirok és papir-
különlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban.
hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfűze-
tek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek,
diszminiták, szépirási és rond-
írási minták. Olcsó legyező-fal-
rajzek, klotetpapirok, szivarka-
hüvely, szivarka s névjegytárcák
Dohány- és szivartárcák bőrből és
fémről. Bőrtárcák, pénzes-erszé-
nyek okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblá-
zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és
esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések
stb. pontos és j u t á n y o s á r o n v a l ó elkészítésére. Ajánlja továbbá

k ö n y v k ö t é s z e t é t

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-
tollak, tollszáraz, dísztollszáraz.
Ironok, fekete, szines és másoló-
ironok (crayonok), zsebironok, esa-
varironbetétek, ironvédők, iron-
hegyezők. Kréták, iskolai, kávé-
házi és fajelző kréták, szines
kréták. Tinták, legjobb irodai és
másoló tinták, szines, vegy és
ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték,
tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok,
hegedű-iskola, hegedű-alkatré-
szek. Gramophon és fonográfok,
lemezek és hengerek. Hang-
góló-sipok és szórónak. Mono-
grammok fehérnemű és leveled-
papirjelzésre. Kézi nyomda. —
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,
festékpárnák, ostyak. Ajtóablák
és névfeliratok öntött fémről,
erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szol-
gabírószági, végrehajtói, ügyvédi,
lelkészi, iskolai, üzleti és külön-
féle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók
művei, ifjúsági iratok és képes-
könyvek folyton vannak készlet-
ben. Teljes „Magyar Könyvtár”.
A székelyudvarhelyi **középisko-
láknak** és a városi és megyei
elemi népiskoláknak használat-
ban levő **összes tankönyvek** rak-
tára. Szótárak, térképek, naptá-
rak, imakönyvek, albumok, em-
lékkönyvek, üzleti beíró könyvek,
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-
lók, jegyzőkönyvek, másoló-
könyvek, bevásárló könyvek,
zsebkönyvek (notesek), pénztár-
tömbök (Block), dárca és szel-
vénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmé-
rő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-
deszkák, olaj-szefesték minden
szinben. Ecetek, Irodai és zseb-
tintatartók, disztintatartók, toll-
állványok, szivacs-ésésze, író-
mappák. Legjobb dörzsmézgák,
gummiszalagok. — Rajzszögek,
szőnyegszögek, kapcsok stb.